

UJMÓDI PÁSZTOROK ÉNEKE

Radnóti Miklós
versei

Fiatál Magyarország kiadása
Budapest 1931

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5531-38-5 (online)
MEK-13771

TARTALOM

Táj, szeretőkkel

Táj, szeretőkkel
Októberi vázlat
Tápé, öreg este
Eső
Homály
Két groteszk
Télre leső dal
Tavaszi vers
Vihar után

Elégiák és keseredők

Keseredő
Elégia egy csavargó halálára
Sirató
Kedd és szerda között
Hajnali elégia
Kedvetlen férfiak verse
Elégia, vagy szentkép, szógetlen
Szélesen
Szerelmes keseredő
Beteg a kedves
Olasz festő

Aprószentek

Arckép
Két szentkép
Emlék
Kis kácsa fürdik

Legény a lány után

Boldog, hajnali vers
Széllel fütyölj!
Három részlet egy nagyobb lírai kompozícióból
Szerelmes játék
Pirul a naptól már az őszi bogycó
Szerelem
Zaj, estefelé

Táj, szeretőkkel

Táj, szeretőkkel

Szalai Imrénék

Tegnap még sínek mellett álltam
a páristjárt fiatal magyarokkal,
de most már egyedül élek egy lengő
pipaccsal a lábam előtt és a lányok
messzi dalával az alkonyodó
faluvégen, ahol még néznek csak
egymás szemébe hosszan, néha tudós
szeretők, akik ölelni bújnak éjre
a bokrok alá, hol csóktól fullad a lány
és teli csókkal szökik haza reggel!

Októberi vázlat

Reggel, fa alatt fagyott verebet
tépett a kutyám és napsütött
nyári tornyok alatt most sárban jár
cifra lábakkal, legény a lány után;

ma már dalolva vár testvérei közt
régén halottan a nagy fa, sötét
erdőkön tüzelésre és leveles,
bő élete jajdul a fejsze alatt,

mint kispapok ősülő bánata fordul
imásan, miséken lesett fiatal
apácák hites, hófehér teste
felé, a hűvösödő esti időben;

ökörnyál kötött ki újra már szigorú
bokrainkon, de a Tiszán még mesélnek
dévalyos játékról titkosan az árnyak
és csöndesen elmulat a táj.

Tápé, öreg este

Sós Endrének és S. Koncz Erzsébetnek

Szerencselepények füstölnek az úton
a ködben, jó tehenektől, de ők már
pislá jászlak előtt eldőlvé pihennek
és orrlükük köré is enyhülni száll a légy!
Most a híjjas ákácot kalapozza

halovánán a holdfény s nem csillagzik
az ég! mert angyalaink magukra húzták
a fekete takarókat, már hiába
áll ki várni az apját, csillagok nélkül
nem nő nagyra ilyenkor a kicsi legény!

De azért hazafelé jönnek szekéren
és papírral ápolt glóriákkal sötétén
a gazdák s eldőlnék, ha asszonyuk kilép
meleg szoknyáiból előttük és szolgálva
hozzájuk bontja a testét melegen!

Kinn kutya nappali mérgét játsza
a láncsal, benn a gyerek figyel még, ó
szemekkel s a macska! és szerető zajban
álmodnak együtt már, köcsög tejekről
boldogan, nyáluk csorgatva a vackon!

Eső

Boros emberek nézik a felhőket
feketén egy hete már s huncut szavakat
morognak az égre a fénytelen útról,
és hogy ázott leánnyal dalolva jöttem
a hegyről, csomósan elpanaszolták: a Vág
kimosta éjjel s most viszi a füzet
a partról és rajta a sok bogárt; már
omlik a nedves föld és kutya kíséri
a parton ugatva s a szélben a csillogó
bokor is föltapsol az udvaros holdra,
mert fehérén a falu végén most hal meg
a lány, aki hiába húsz éve várja már,
hogyan visszajöjjön barna kedvese.

Homály

Most ránköszönt a színek
szomorúsága látod, s a
domb fölött is megálltak a
felhők, csak a csókunk hull
még, mint forró magyar ősszel
érett gyümölcs a fa alá
a földre, mikor koszorús
fejjel, szomorú lányok
szüretelnek és énekük
zeng a fűrtők fölött;
asszonyokról, akik siratják
hulló hajjal a kertek
alatt, réghalott kedveseik.

Két groteszk

Péntek éji groteszk

A hajnali csillag föl kacag!
Egy korsóka tutajról a vízbe
lefordul ijedten! Fűz alatt,
faragottképi legény ébreszti
alvó kedvesét. Azt hiszi, hogy
zajjal most támad a nap! Pedig
csak életükért harcol manó
a cserfák tetején! Éjjel van. Kacag
a hajnali csillag s a Tiszaparton
ujra már elaludtak a rózsák!

Kedd éji groteszk

Szerető lehell most meleget
szerető tenyerébe, mert szél
indul és porból tornyokat épít
az útra, ahol szerelmesen
négy zsemlyeszín agár szalad,
fátyolfülüket hátraborítva
és mögöttük a vár úrnője
galoppol, alkarján billenő
sólymaival; fulladt házakban
ágyazó asszonyok várnak ijedten
hazatérő, sötét embereikre.

Télre leső dal

Kún Miklósnak

Nyár volt; a templomok tornyaiért
árnyékuk misézett a napban s
a gazdagok hattyas tavain újra
fehér madarak úsztak csak és az ég!
s rozsdás földjeink csodás gyermekei
tovább fürödtek a Tisza felé
hajoló, halas patakokban!

Nyár volt pedig; de szegény menyasszony és
vőlegény előtt most sem nyílt ki
életük rózsafája! kék májusunk
vörös orgonát dobált fiatal
díszül kalapunkra; már hóba bukó
esők tarka színeink nyomorítják s
takarót vár a fészkes vetés!

Tavaszi vers

A fák vörös virágokat láznak
éjjel és vidám csavargók ölelnek
most a reccsenő ágú bokrok alatt;
csak a lány sivít, karmolva, teste
tavaszi forradalmán, mint
megbúbozott madár, ha hímje elől
csattogva menekül és borzas bögyén
színes vágyai fütyölve kivirúlnak.

Vihar után

A földeket fénylő fekvésre
verte a zápor és kilenc lány
paskolja keményre izgatott
mellén a tapadó, vizes inget,
mert rezgve száradó lepkék
visszatérő lelkei közt
döngeti földhöz most ölelni
a gazda fölcsukló, szerelmes
asszonyát, akinek nyíló
ölében ring a füvek füttyökbe
fakadása és csókja előtt már
csillogva áll föl a hajlott vidék.

Elégiák és keseredők

Keseredő

Tegnap módos legény szemétől híztak
vasárnapi lányok a templom előtt még;
holdas gond pipál ma házaink lukán
és várostjárt, nagyhasú lányok lesik
lassan kifelé kerekedő kölykeiket,
hogy tele combjuk közt liláraszorítsák,
mert mire is kell ma, kicsi melles lány
és legényke, gatyábfütyölős! hogy
álljanak majd éhesre ijedten, mikor rí
a rét s föld a magot is undorral kihányja!

Elégia egy csavargó halálára

Szász Sándor Bélának

Hangokat fogott a levegőből
madaras füttyölésre; vidám volt és
nagyokat izzadt a poros úton
cifra igéssel, ha nem vette föl
a vén paraszt kocogó szekérére.

Pedig jámborul kérte s megbölkve
zsíros kalapját dicsérte a legyes
gebét, Krisztust, az összes szenteket s
dühös volt, hogyha elmúlt a nap már
és nem akadt lány a karja közé.

Mert ölelni szeretett, még tömzsi
testét harcos lányok jó körmei
díszével engedte újabb kaparásra
s régi falvaiban sokszor fulladt
halálra a fürdetlen poronty lányanyja

barna térgyei közt s vitte kis testét
messzi határba a hajnali víz.
Ha szidtam bor mellett, csak sörtéjén
fénylett zsírosan a távoli bánat s
versem füttyölte arcomba, amit szeretett.

Már két éve nem él és nem füttyöl,
fekszik a földben, karjaiban nincs
most karmos szerető, csak a ráhuppant
föld áll össze rémülten, néma
csomókba száraz bordái közt.

A szentekkel bizton összeveszett és
már jótőgyü szűz angyalokkal
viaskodik most az égi kazlak
tövén s összeszorított combokat
feszéget átizzadt szerelemmel.

Már két éve halott és senki sem
kérdi hol van, - tegnap megölelt:
a tömzsi gyümölcsfa az út mellett
kivirágzott a porban, valahol lány
sikított és nagyon dulakodtak.

Sirató

Az öregasszonyban, akinek házánál élek,
azt hiszem tegnap meghalt az asszony
éjjel, mert reggelre kelve teli torokkal
énekelt, sokáig állva az ágya fölött s
most mint a gyerek, loppal jár az ünnepes
tulipánok között a kertben és eltátja
száját, hogyha lányokkal játszó
legényhangoknak fiatal csokrát hozza be
hozzá rémulten, az út felől a szél, de
tán még tízszer is érik a lugasok
szőlleje már, amikor meghal egészen.

Kedd és szerda között

Látod, töröttre ápolta szép szádát
a gond s nem érted, mit szeret rajta
a kedves néha, ha hozzádörzsöli
ajkát és belecsókol, mert nem érted
te már a nagy hajók lengését sem
a kék vizeken, csak figyeled a
hajadat őrül-e s ámulsz, mint
az asszony, akinek nagy fia jön meg
elámúl: bizony megöregedtél.

Tegnap még hitted, hogy kedvedért
csillagok fénylenek este, de ma
már csöndes házakban járkálsz, ahol
letakarva hüvös, sárga férfiak
várják, hogy arcuk halottan kisarjadt
szőrire hulljon a föld és galambok
elhullott tollait szeded föl mélán
a házak alatt.

Kedvesed fiatal csókjaitól
dalol föl benned a lázadó jószág
és elsírod magad:
barna hugod hét napja beteg már.

Hajnali elégia

Lakatos Péter Pálnak

Betegen feküdtél, amikor először
láttalak és rossz veséddel játszottál
komoran huszonegyest! borok
s feketekávék növelték nagyra azóta
erőnket; már tilalomfák görbülnek
a földig országoló gondjaink alatt!

Nézd a lányodat Máriát! vidám
élete dedók udvarán csomósodik
össze a többi aprócska Máriákkal s
holnap az asszonyod Anna, (Mária
ő is) nem tud adni mit enni neki!

Énekelj Mária! holnapután már
örülni fog Anna balatoni, nyári
örömmel és többi Annáink hó
foga is jó mosolyra virágzik!

Már jegenyék árnyéka gyászolja csak
régente fekete kenyerünket s fák
tudják csak a patakok partján,
hogy fejszés emberek lábanyomán fut
össze most sírva az őszi víz fénylő
pocsolyákba s átkok gyűjtik s mérges
köpések dagasztják csobogóra!

Gonddal kerített gyümölcseinket már
lámpák fénye érlelte gyönyörűvé és
kiteljesedett nyomorunk fölött vörös
hamvakkal visszük szét hajnalodó életeinket!

Kedvetlen férfiak verse

Fulladunk a borba ízetlen,
szalonnás kenyér szánkba ragad
s üdvöket kapunk és glóriát
kucsma helyett fejünk tetejére:
kan dühünk elvitték a szellők
kacsaringva, mégis lányok
az utakon koldusgyerekek
születő kedvét dédelgetik
viszkető öleikben s felesen,
mint a tyúkok néznek kedvetlen
kötéseinkre, melyek alatt már
csak emlékek rínak, s hasunk
és lábaink eloldott csoszogása
hangzik imának a csillagos égre,
ha esteledik: mert hangosodnak
rossz, vézna kutyák és féloldalt
billen gazdag zsákokban a zsákmány!

Elégia, vagy szentkép, szögetlen

János ő is; az országúton csavargott
munkanélkül, néha vándorolt és néha
pihenve számolta öklén puhuló bütykeit
s nedveset ásított a tenyerébe.

Aztán újra csak ment tovább, ajándék
kenyérrel a szíve fölött és hogy ne legyen
egyedül, istent lehúzta az égből,
lábainál fogva magamellé s hódolt neki,
ha kibicsaklott, kemény, rövidke imákkal.

És elkapta egy éjjel a gróf porzó
mótorja az úton s leteperte; most
félszemű s karu, béna; nem is hadirokkant.

Dolgozni nem tud, sem csavarogni, már
pörös, vacak iratokkal járkal éhesen
hivatalról hivatalra, mert nem fizet
a gróf karért, szemért és patikáért.

Oly messzire gondol: akkor éjjel, mikor
a városba vitték, a gróf szeretője
ült mellette és fehér sikítósan,
szagos kendővel tartotta véres homlokát.

Rá gondol ő most s a balladás
kuvaszra, ki egyszer egy símogatásért
három nap nem mozdult a sarka mögül.

Szélesen

Örülj, ha te meghalsz, majd körülállnak
apró szentek, megáldott hanggal és
énekelnek; áldott leszel, ha
nagyszemű fiuk és nagyszemű lányok
állnak és épül búcsuzó hangjuk
lassan köréd, mint porszemre épül a
gyöngy a kagyló könnyeitől költő
és imádkoznak majd a jámborok.

Szerelmes keseredő

Nézd, fogd nyakon kedvesed kutyáját
és emeld be meleg inged alá
s kiálts a kedvesednek is! kiálts
és szólítsd jó állatok nevén, arcához
arcod lökdösd bocimód és menj
a fenébe véle, hisz szereted!

Mert mit keresel; hegyesfülü majmok
zsákjatomése ez itt most, akik
szelídke üdvöket plántálnak
hazudós szóval s az igaz gyümölcsfát
a naptól is lécekkal elővják!

Láthatod: gazdagok szusszanó
tálai fölött még mindig pára leng
és tiszta szavaddal, ahogyan itt állsz:
orv vadölők állnak így orozva
erdőknek szélén és fiatal életed
s kedvesedé, szép tilos nyulként
csöndesen lóg az ujjad hegyén!

Beteg a kedves

Pásztorok, jöjjetek le mind a hegyekből és
párnának kifésült, gyöngye gyapjakat
hozzatok néki a feje alá. És mert
szereti, kövirózsát! halovány szegény
most, mint ahogy halovány hajnal felé a
vacsoracsillag!

Pásztorok népe segíts! hisz közülünk való
amióta a kedvesem, ő is; birkái
ezüst mezőkön aranyos szőrrel, éjjel
legelésznek, amikor csak a hold süt. És
az ő nyájairól álmodtok asszonytalan
álmaitokban!

Anyám, halott anyácskám! a foltos Julia
tejéből hozz inni néki, de forrald föl
előbb! Hallod-é halott apám! te szoknyás
koromban tanítottál lenge imákra!
imádkozz érte most, mert elfajzottam
tőled én ujmódi pásztorok közé, akik
nem szoktak imákat énekelni! Szép
barna hugom neved sokat rá, hogy ne
legyen szomorú!

Sírva fordulj ki föld a kapa nyomán és
gurúlva továbbírd! páltott patakok
rohanjatok csak fölfordult halaitokkal!
fák és füvek, hozzatok lázára árnyat és
símogatást, mert ha soká tart, én is
vélebetegszem!

Olasz festő

Egy kövön ül. Merész fenekét
hálóval fonja a köhöz a pók
és fest, nagyokat dudolva
a vászna elé:

(- A rosszak kerékbetörttek
a parton s a jókat elmosta
dagálykor az ár. Süketek
lábukat dugták az égre, a vakok
is elmentek már a föld
alá, csak a fehér némák
ugatnak néha még. -)

Tegnap Máriát festett, szépszemű
lányt és énekelt. Most Krisztust
vázolja Júdás csókja alatt
és elkezdi újra előlről:

(- A rosszak kerékbetörttek
a parton s a jókat elmosta
dagálykor az ár. -)

Színekkal játszik és fekete
haja lassan megőszül a naptól.
Dudol és istentelenül
egyedül van a vászna előtt!

Aprószentek

Arckép

Huszonkét éves vagyok. Így
nézhetett ki ősszel Krisztus is
ennyi idősen; még nem volt
szakálla, szőke volt és lányok
álmodtak véle éjjelenként!

Két szentkép

Mária

A kezeit nézd! haló
virágok a fagyban. Haj
omlik s galamb a párnán
hogy megül. Mária ő!
de kedvesed is volt már,
szeretőd ilyen arcú!

János

Keresztelő, szomorú ember volt,
angyal hirdette, hogy élni fog
s pusztákban élt sokáig. Asszonyt
nem ösmert sohase, de sokszor
napestig vízben állt; ruháját
szótték teveszőrből, deréköve bőr
volt, étele sáska s erdei méz!

Emlék

Ó, én!
szoknyás gyerek még,
fölemelt karral álltam
az ég alatt és
teli volt a rét
csillaggal s katicabogárral!

Akkor fordította el rólam
egy isten a szemét!

Kis kácsa fürdik

Fekete tóban kis kácsa fürdik
s fürdik a nagy lány a ruhaáztató,
jó tekenőben s mindene látszik,
ahogyan csattogva mossa magát; már
tudom, utána száradni kifestik
a napra és engem kíván ő csörgő
fogakkal két énekes combja közé!

Legény a lány után

Boldog, hajnali vers

Verebek pengtek az útszéli porban
és árnyékok daloltak boldogan
házunk előtt a fán, mert tudták
reggelre asszonnyá leszel már s
mire tél lesz, megjön a gyermek!

Éjjel, csokor orgonával a karjai
közt ma, gyerek lopta magát
a bokrok alatt és látod hiába
már! elhullajtott virág festi
nyomát a fűvön át!

Most kinn jársz a homályban és
szemeiddel költöd a kertet, csak
áldott tested leng ijedten az
alvó út fölött! mert ráfagyott a
hajnali harmat a gyöngye virágra
s még nem kelt föl a nap!

De hallod, bokorban a madár
már leengedi szárnyát, repülni
készül s énekel! nézd, napvirradás
ez, mert szerelemre születél s
ébredő lépteidtől a kert
lelkesen újra kivirágzik!

Szélel fűtyölj!

Örömed fusson le a fák gyökeréig,
őzek szemetükre díszítsd fel mosolyod
szerelemre; szélel fűtyölj! és
tájékpírtónak kelj égre a nappal!
szeretlek!
melleiden aludni készülő
csillaggá pislán a bimbó!

Három részlet egy nagyobb lírai kompozícióból

- Nézz körül, kammogva jönnek
a környező héthegyek és
elédtergyelve áldoznak könnyü
porral! gyerekkorom cukorral
ápoló kuvaszai módjára jönnek
a fák és szolgálnak néked
kócosan; pufók bokrok pávás
csudálatára csak jönnek az írgy
ég alatt, apródoló topogással!

- - Igen, és ha füttyölsz, úrfarkas is
hozza asszonyát szülni elébem,
látom! már erre loholnak az úton,
mellöttük rétek takarodnak el
gyorsan hátrafelé; kármadár
ijedten billen félre a fán és más
állatok is udvarolnak nékem, ha
akarod, csillogó nyelvvel előre!
Mégis, füzek alá bújok előled
én, mint Mária régen, mikor
az isteni pötytyel menekült,
katonák szemes lándzsái elől
a szélverte, csúnya vidéken!

- Látod, sokat tudok én, láttam!
hat éves se múltam el én, ól
elé tévedve kocát vajúdni és
kanászt cafatos születéssel s
együtt örültem a napnak a nedves
malacokkal! láttam kazalon
Jánost és Julát is játszani este
szelíden, mikor a legény billéjét
már újra bekötötte; tehát is
ösmertem, az is Jula volt s
meghalt egyszer még a vész idején!

Szerelmes játék

Ma reggel vakondot fogott a kedves,
hogy járt a réten a túrás fölött;
csak meséli most fekete, prémes
csudáját tenyerének s földi
illatokkal ideadja nékem
a kezét bolondos szagolásra,
mert régen a kedvesem ő s az
asszonyom is lesz egy tavaszon már,
szeret s egyszerű, mint a napfény,
karomban alszik nyáron délután
és ha fölriad szájonharap,
szárnyas madarak nyitvafelejtett,
énekkal ámuló csőre előtt.

Pirul a naptól már az őszi bogyó

Szőke, pogány lány a szeretőm, engem
hisz egyedül és ha papot lát
rettenve suttog: csak fű van és fa;
nap, hold, csillagok s állatok vannak
a tarka mezőkön. És elszalad. Por
boldogan porzik a lábanyomán.

Pedig fönny a kertek felé
feszület is látja a csókját és
örömmel hull elé a búzavirág,
mert mindig hiába megcsudálja őt
egy szerelmes, szakállas férfiszentség.

Tizennyolc éves és ha nélkülem van,
hallgatva jár, mint erdős partok
közt délidőn jár a nyári víz s
csillogó gondot ringat magában arról,
hogy sohasem telünk el a csókkal és
szomorú. Pirul a naptól már az őszi bogyó.

Szerelem

Kutyánk vinnyog a kertben és boldog
nyelvvel viharzik elő, hazajött
a kedves. Szemében hajnali csókunk
örömével s kora csillagokkal az ajka
között. Kislányt tanított és
magával hozta fehér nevetését.

Hogy jött, jánosbogár riadt fénnel
a sövény feketéjén, de már
elfullad lassan a kert s házunk
alól elúszik a csöndben. Madarak
mozdúlnak álmukban a fán és gyöngén
sipognak felőle a holdra. Már én
is régóta csak róla énekelek!

Zaj, estefelé

Már a Maros füzes partjai
közt jön el hozzám most a messzi
vidék! csikók csomós lábakkal
futnak az anyjuk után s így
este, hazafelé most kácsák
és szeretők totyogva menetelnek!
Az égen egy helyen látni még,
(csikók! kácsák és szeretők!) hogy
olyan, mint kedvesem szemekékje!